

พะโฉะ สิรินพนธ์

“แสงเดือน”

สุกสว่างในราวป่าทุ่งใหญ่เรศวร

นับเป็นอีกเกียรติที่ “พะโฉะ สิรินพนธ์” หรือ “หมอแสงเดือน” (นามที่ใช้เรียกขานในสมัยอยู่กับคณะปฏิวัติ) ชาวกะเหรี่ยงแห่งหมู่บ้านหม่องแก้ว อ.อุ้มผาง จ.ตาก หญิงเหล็กที่ทุ่มเทรักษาโรคให้กับชาวบ้านในพื้นที่โดยไม่ได้คิดค่ารักษา ได้รับเชิญขึ้นกล่าวปาฐกถาพิเศษในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ เมื่อปลายเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ท่ามกลางสายตาของผู้เข้าร่วมงานหลายพันคน

บนเส้นทางชีวิตที่พลิกผัน เมื่อครอบครัวต้องอพยพหนีการจับกุมของทางการไทย และเข้าร่วมกับฐานที่มั่นของคณะปฏิวัติ และที่นี่ พะโฉะ ได้เรียนรู้และฝึกการรักษาผู้ป่วย เริ่มจากการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การทำแผล การให้น้ำเกลือ การทำคลอด ฯลฯ

กระทั่งอายุได้ ๒๖ ปี ครอบครัวก็เข้ามาขอตัวตามนโยบายให้คนกลับใจออกจากป่า บทบาท “หมอปฏิวัติ” ในฐานที่มั่นก็จบลง แต่จิตวิญญาณของ “หมอแสงเดือน” กำลังเริ่มต้น

หลังจากออกจากป่า พะโฉะก็ยังคงทำหน้าที่รักษาคนเหมือนเดิม โดยไม่ได้คิดค่ารักษาแต่อย่างใด ทุกคราวที่มีผู้ป่วยเธอละงานที่กำลังทำอยู่เพื่อช่วยเหลือคนเจ็บทันที

“ปกติเมื่อตื่นนอนก็จะหุงข้าวทำกับข้าวให้สามีและลูก แต่ถ้ามีคนไข้มาเราก็ต้องหยุด ต้องมาดูแลใช้ก่อนใช้ใหม่ บางวันก็ไม่ได้กินข้าว หรือจะทอดผ้าก็ทอดไม่ทัน ก็ไม่ได้ทอด ทุกวันนี้สามีกับลูกจึงรับหน้าที่ทำมาหากินเป็นหลัก”

ถ้าจะบอกว่าผลการรักษาของหมอแสงเดือนเป็นอย่างไร ก็ต้องดูที่จำนวนผู้ป่วยที่มาขอให้รักษามากบ้างน้อยบ้าง แต่มีทุกวัน บางคนเดินทางมาไกลข้ามเขาข้ามดอยกว่าคอนวันจึงจะมาถึง สำหรับโรคที่พบส่วนใหญ่มีปวดท้อง ท้องเสีย คลอดลูก เป็นต้น ซึ่งเธอจะใช้พืช

สมุนไพรในการรักษา อย่างท้องเสีย จะใช้ใบฝรั่ง คลอดลูกใช้โพล ซึ่งปลูกไว้หลังบ้าน

“คือเราจะเลิกทำได้อย่างไร ก็เห็นเขาเจ็บป่วยอยู่ คนเราจะสุขก็ต้องสุขด้วยกัน จะทุกข์ก็ต้องทุกข์ด้วยกัน เมื่อเราเห็นเขาดีขึ้นเราก็น่าดีใจ เท่านั้นเราก็น่ามีความสุขแล้ว”

ท่ามกลางสายตาดูหลายพันคู่ที่จับจ้อง “พะโฉะ สิรินพนธ์” บนเวทีใหญ่ ซึ่งได้กล่าวภาษาปกากะญอ ที่ได้ถูกแปลเป็นภาษาไทยในตอนท้าย อย่างกินใจว่า

“อยากฝากความหวังต่อการปฏิรูปประเทศไทยคือ อยากให้มีความเข้าใจกัน ไม่ว่าจะคนในเมืองกับคนในเมือง และคนในเมืองกับคนในป่า ไม่อยากให้ทะเลาะกัน ไม่จับผิดกันและกัน รับฟังกัน พุดคุยกัน อยากให้มีการแบ่งปันกัน ถ้าที่ล้มให้น้องช่วยพยุงให้ลุกขึ้น ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบประชาชน ไม่เอาเปรียบประเทศชาติ

ให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน เช่นเรื่อง การดูแลรักษาสุขภาพ ที่จริงอยากให้มีการส่งเสริมให้ท้องถิ่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน เช่น อยากให้คนที่อยู่ในป่าได้สามารถมีสิทธิมีโอกาส มีทางเลือกในการได้รับการรักษาสุขภาพที่มีคุณภาพได้ โดยเลือกได้ว่ารักษาความเจ็บป่วยของตนเองที่ไหน

ถ้าไปโรงพยาบาลก็จะได้รับยาและการรักษาที่มีคุณภาพ ถ้าจะรักษาในชุมชนก็มีผู้รู้ในชุมชนที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับหมอพื้นบ้าน ใช้สมุนไพรที่มีสรรพคุณ ถูกหลักอนามัยและวัฒนธรรมรักษาอาการเจ็บป่วยได้ และได้รับการยอมรับจากทางการด้วย ขอเป็นกำลังใจให้ทุกคนในการทำสิ่งที่ดี เพื่อประชาชน...ขอบคุณค่ะ

สิ้นเสียงกล่าวที่ก้องกังวานในใจ เสียงปรบมือจากผู้คนที่ก้องในทันที ๘

สมัชชาอนามัยโลก ครั้งที่ ๖๗:

วาระอะไร? กำลังถูกขับเคลื่อน

ในเวทีสุขภาพระดับโลก

ในแต่ละปี องค์การอนามัยโลกจะจัดให้มีการประชุมสมัชชาอนามัยโลกขึ้น เพื่อเป็นเวทีหลักในการพิจารณานโยบายและรับรองมติวาระทางสุขภาพต่างๆ สำหรับปี ๒๕๕๗ นี้ก็เช่นเดียวกัน การประชุมสมัชชาอนามัยโลกได้ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งที่ ๖๗ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๔ พ.ค. ๒๕๕๗ ณ สำนักงานสหประชาชาติ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีตัวแทนจากประเทศสมาชิกเข้าร่วมกว่า ๓,๐๐๐ คน จาก ๑๙๔ ประเทศ

อะไรกำลังเป็นวาระสุขภาพที่สำคัญระดับโลก เราอาจสามารถศึกษาได้จากวาระที่ถูกพิจารณา ณ เวทีระดับโลกนี้

โดยปกติวาระสุขภาพที่จะเป็นประเด็นระดับโลกได้นั้น อาจมีความสำคัญในมิติใดมิติหนึ่งต่อไปนี้ คือ มีข้อมูลทางระบาดวิทยายืนยันว่าเป็นหรือมีแนวโน้มว่าจะมีปัญหาและสร้างภาระแก่สังคม มีความข้องเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยของโลก เป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบสุขภาพ เป็นประเด็นจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ หรือบางกรณีเป็นวาระที่ถูกผลักดันเชิงรุกจากกลุ่มคนหรือหน่วยงานที่สนใจในวาระนั้นๆ ทั้งนี้วาระเหล่านี้ต้องเป็นความต้องการของแต่ละประเทศและต้องอาศัยเครื่องมือการทำงานระหว่างประเทศ และมีแนวทางหรือมาตรการเพื่อจัดการปัญหาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความคุ้มค่า

ดร.มาร์กาเรต ชาน ผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การอนามัยโลก ในพิธีเปิดการประชุมสมัชชาอนามัยโลก ครั้งที่ ๖๗

ที่ประชุมจะจัดกลุ่มวาระวิชาการทั้งหมดเป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่ โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ การสร้างเสริมสุขภาพทุกช่วงวัย ระบบสุขภาพ และระบบเตรียมพร้อม เผื่อระวัง และการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินทางสุขภาพ

ในปี ๒๕๕๗ มีวาระให้พิจารณาถึง ๓๓ วาระด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อหลัก ๔ โรค ได้แก่ เบาหวาน โรคหัวใจ มะเร็ง ปอดเรื้อรัง ที่เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตประชากรโลกมากที่สุดและถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ การแก้ปัญหาของเรื่องนี้ ต้องจัดการปัจจัยเสี่ยงหลัก เช่น เหล้า บุหรี่ อาหาร และการออกกำลังกาย เรื่องนี้ได้ถูกพิจารณาต่อเนื่องจนมีตัวชี้วัดและแผนปฏิบัติการระดับโลกขึ้น

กลุ่มโรคไม่ติดต่ออื่นๆ เช่น ภาวะออสติก โรคสะกดเงิน ความพิการ และการจัดการโภชนาการแม่และเด็ก ที่พบว่ายังมีหลายประเทศที่ยังมีอัตราของเด็กที่มีภาวะขาดโภชนาการสูงอยู่ ในขณะที่อีกครึ่งโลกประสบปัญหาเด็กอ้วนและภาวะโภชนาการเกิน ก็นำมาพิจารณาในสมัชชาอนามัยโลก

โรคติดต่อที่มีโอกาสระบาดสูงไปทั่วโลก ไม่ว่าโรคติดต่ออุบัติใหม่ เช่น อีโบล่า ไวรัสไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N1 และ H7N9 เชื้อไวรัสเมอร์ส-โคโร (ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ตะวันออก) หรือโรคติดต่อดั้งเดิมที่ยังควบคุมไม่ได้ เช่น วัณโรค เอชไอวี หรือแม้กระทั่งโรคโปลิโอ ที่เคยเกือบกำจัดได้หมดแล้วก็กลับมาระบาดอีกครั้งในเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา จนต้องมีการประกาศเตือนให้การแพร่ระบาดของโรคโปลิโอเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข และต้องการความร่วมมือจากนานาประเทศในการควบคุมการแพร่ระบาด รวมถึงปัญหาภาวะเชื้อดื้อยา ทั้งหมดนี้ก็เป็นวาระที่ถูกพิจารณาด้วยกันทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า มีวาระปัญหาทางสุขภาพระดับโลกมากมายที่รอการจัดการ ลำพังเพียงภาคสาธารณสุขก็คงจะจัดการไม่ไหว และกลไกสมัชชาอนามัยโลกที่มีอยู่ก็อาจไม่เพียงพอ ทำให้องค์การอนามัยโลกได้เริ่มพิจารณาปฏิรูปองค์กร ทั้งโครงสร้างองค์กร กระบวนการปฏิบัติงาน วิธีการและขอบเขตในการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ประชาสังคม รวมถึงการระดมเงินทุนและจัดสรรงบประมาณ

ดังนั้น “วาระปฏิรูปองค์การอนามัยโลก” จึงเป็นอีกวาระสำคัญที่ถูกพิจารณาต่อเนื่องในที่ประชุม และมีประเทศสมาชิกให้ความสนใจติดตามไม่น้อย ๘